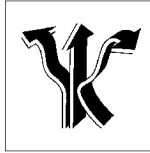

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

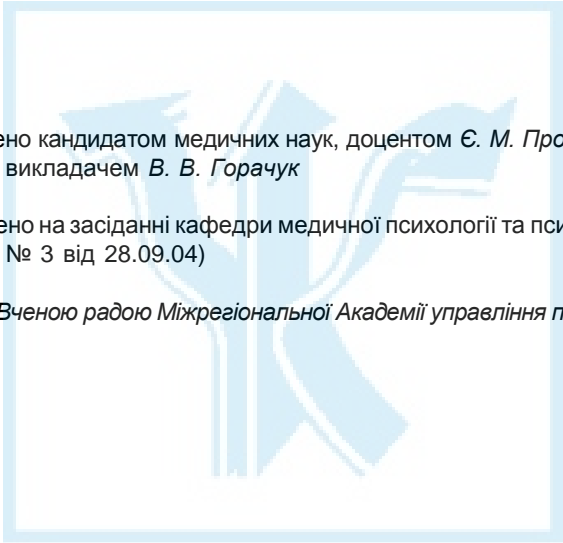
**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

“ПСИХОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕДИЦИНІ”

(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом медичних наук, доцентом *Є. М. Прокоповичем*
і старшим викладачем *В. В. Горачук*

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції
(протокол № 3 від 28.09.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Прокопович Є. М., Горачук В. В. Навчальна програма дисципліни
“Психологія менеджменту в медицині” (для бакалаврів, спеціалістів). —
К.: МАУП, 2005. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Психологія менеджменту в медицині”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програмою дисципліни “Психологія менеджменту в медицині” передбачено висвітлення основних питань психології управління в галузі охорони здоров’я та надання медичної допомоги населенню України згідно з чинними законами щодо психологічних аспектів управління системами.

Програма складається з двох розділів, перший з них розкриває психологічні особливості процесу управління в системі охорони громадського здоров’я та медичних закладах різної форми власності, які функціонують в умовах формування ринкової економіки в Україні, другий присвячений соціально-психологічним особливостям взаємодії менеджера — керівника системи охорони здоров’я з іншими людьми.

Розкриття тем програми доводить, що пошук шляхів і розробка механізмів активізації людського фактора і облік соціально-психологічних особливостей медичного персоналу є важливою умовою підвищення ефективності діяльності керованої системи охорони здоров’я в умовах розбудови галузі на засадах ринкової економіки.

МАУП

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ПСИХОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕДИЦИНІ”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Психологічні особливості процесу управління в медицині</i>
1	Психологічні компоненти управління в системі охорони здоров'я
2	Психологія розробки і прийняття управлінських рішень керівником — менеджером системи охорони здоров'я
3	Психологічні особливості діяльності менеджера медицини при організації та регуляції процесу виконання управлінських рішень
4	Психологічні компоненти діяльності менеджера медицини при виконанні контролю реалізації управлінських рішень
5	Психологічний портрет менеджера медицини
	<i>II. Соціально-психологічні особливості взаємодії менеджера медицини з іншими людьми</i>
6	Соціально-психологічні функції управління персоналом системи охорони здоров'я (на прикладі керівника медичного закладу)
7	Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах закладів охорони здоров'я
8	Стиль керівництва менеджерів у галузі охорони здоров'я і шляхи його оптимізації
9	Психологія управлінського спілкування менеджера медицини
10	Діяльність керівника охорони здоров'я та медичної допомоги з попередження та розв'язання конфліктів

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ПСИХОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕДИЦИНІ”

Розділ I. Психологічні особливості процесу управління в медицині

Тема 1. Психологічні компоненти управління в системі охорони здоров'я

Значення психології як науки для управління психічним розвитком і діяльністю особистості. Менеджмент як діяльність з управління людьми для досягнення поставлених цілей. Уні-

версальний та інтернаціональний характер менеджменту. Менеджер як професійний керуючий у системі охорони здоров'я. Специфіка управління як процесу в системі охорони здоров'я в умовах розбудови економіки на ринкових засадах. Особливості впливу керівника охорони здоров'я та медичної допомоги на підлеглих, партнерів та інших людей залежно від типу власності медичних закладів.

Характеристика психологічних компонентів процесу управління в медицині при здійсненні функцій управлінського циклу. Взаємозв'язок психологічних компонентів як умова досягнення поставлених цілей перед керованою системою на прикладі закладів галузі охорони здоров'я та медичної допомоги.

Література [2; 4–6; 11]

Тема 2. Психологія розробки і прийняття управлінських рішень керівником — менеджером системи охорони здоров'я

Прийняття управлінського рішення як невіддільний компонент діяльності керівника любого рангу в системі охорони здоров'я. Етапи діяльності керівника медичного закладу у процесі прийняття рішення. Типи рішень, які найчастіше приймаються керівниками галузі охорони здоров'я. Зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на вибір управлінського рішення. Психологічні вимоги до управлінських рішень. Колегіальні моделі прийняття управлінських рішень у медичній практиці.

Література [2; 4; 5; 8; 11]

Тема 3. Психологічні особливості діяльності менеджера медицини при організації та регуляції процесу виконання управлінських рішень

Організація і регулювання в системі охорони здоров'я як функція, спрямована на реалізацію управлінського рішення. Основні етапи процесу організації: осмислення завдання, підбір виконавців, розподіл завдань між ними, інструктаж щодо порядку виконання. Делегування повноважень як раціональний

спосіб організації управлінської праці. Основні правила делегування. Лінійні й штабні повноваження в управлінні системою охорони здоров'я: по вертикалі та горизонталі. Типові причини відсутності у керівників делегування повноважень (за Ньюменом). Психологічні бар'єри процесу делегування з боку підлеглих. Організаторська згуртованість колективу і керівника медичного закладу як умова і показник успіху організаторської діяльності менеджера в медицині. Основні види регулюючих заходів при реалізації управлінського рішення керівника охорони здоров'я.

Література [2; 4; 5; 8; 12]

Тема 4. Психологічні компоненти діяльності менеджера медицини при виконанні контролю реалізації управлінських рішень

Значення контролю у процесі управління в медицині як функції “зворотного зв'язку” при реалізації управлінського рішення. Види контролю в управлінській практиці керівника закладу охорони здоров'я. Компоненти процесу контролю: облік, звітність, планування, регламентація, аналіз, розробка висновків і пропозицій. Недоліки контролю в сучасній практиці управління в медичній галузі. Емоційні й мотиваційні особливості процесу контролю в медичній практиці. Типи реагування особистості на контроль. Психологічні умови зняття негативного впливу контролю на особистість.

Література [2; 4; 5; 8; 10]

Тема 5. Психологічний портрет менеджера медицини

Менеджер медицини як керівник, який знається на особливостях людської психології, здатний до мотивації підлеглих. Поняття “лідер” і “менеджер” у медицині. Типи лідерів. “Господарчий тип” керівника і сучасна модель менеджера в системі охорони здоров'я. Психограма керівника закладу охорони здоров'я. Соціально-психологічні вимоги до менеджера в медицині, необхідні для здійснення управлінської діяльності. Імідж керівника зак-

ладу охорони здоров'я. Статевовікові особливості керівників медичних закладів у сучасних умовах і врахування цих особливостей при підборі управлінських кадрів.

Література [2; 4; 5; 8; 10–12]

Розділ II. Соціально-психологічні особливості взаємодії менеджера медицини з іншими людьми

Тема 6. Соціально-психологічні функції управління персоналом системи охорони здоров'я (на прикладі керівника медичного закладу)

Соціально-психологічні функції як постійні завдання, які доводиться розв'язувати керівнику закладу охорони здоров'я у процесі взаємодії з підлеглими, вищим керівництвом і партнерами. Використання соціально-психологічних функцій у процесі управління персоналом: цільова орієнтація колективу, його активізація, інтеграція, професійне навчання. Роль переконання, навіювання, наслідування, активізації, інтеграції колективу медичного закладу. Значення особистого прикладу керівника системи охорони здоров'я в активізації і тонізації членів колективу.

Література [5; 9; 12]

Тема 7. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах закладів охорони здоров'я

Сприятливий соціально-психологічний клімат у колективах медичних закладів — один з факторів ефективного функціонування системи охорони здоров'я з досягнення основної мети — збереження здоров'я населення і надання необхідної медичної допомоги. Структура соціально-психологічного клімату за Б. Паригіним. Компоненти сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в медичному колективі. Об'єктивні та суб'єктивні показники сприятливості соціально-психологічного клімату в колективах медичних закладів. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату в колективі ме-

дичних працівників; відмінності дії цих факторів залежно від типу власності медичних закладів на сучасному етапі. Шляхи досягнення і вдосконалення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичної галузі.

Література [3; 7; 12]

Тема 8. Стиль керівництва менеджерів у галузі охорони здоров'я і шляхи його оптимізації

Стили керівництва в медичній галузі. Формування індивідуального стилю керівництва з урахуванням психофізіологічних особливостей керівника і вимог управлінської діяльності. Фактори формування стилю керівництва, ознаки стилю, що виявляються при виконанні управлінських функцій. Поєднання стилів керівництва залежно від управлінської ситуації — об'єктивна ознака професійного рівня керівника — менеджера в медицині. Шляхи оптимізації стилю керівництва колективами медичних закладів.

Література [3; 9; 10]

Тема 9. Психологія управлінського спілкування менеджера медицини

Поняття “управлінське спілкування” у медичній практиці. Структура і функції управлінського спілкування, умови підвищення його ефективності. Використання соціально-психологічних механізмів впливу у процесі управлінського спілкування в системі охорони здоров'я.

Емоційний компонент управлінського спілкування, вплив особистих взаємовідносин з підлеглими на сприйняття ними інформації від керівника медичного закладу. Психологічні прийоми формування атракції. Культура управлінського спілкування, її особливості залежно від ієрархічного рівня управління в закладах охорони здоров'я.

Література [1; 3; 5]

Тема 10. Діяльність керівника охорони здоров'я та медичної допомоги з попередження та розв'язання конфліктів

Конфлікт і конфліктна ситуація в колективах закладів медичної галузі. Структура і динаміка конфлікту; класифікація конфліктів. Причини конфліктів, типові для закладів медицини різних форм власності в сучасних умовах. Функції конфлікту як позитивного фактора розвитку колективу медичних працівників. Можливості управління конфліктами в медичному закладі, його етапи. Роль особистих якостей керівника в галузі охорони здоров'я в попередженні й розв'язанні конфліктів.

Література [3; 6–10;12]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Особливості менеджменту в медицині в умовах розбудови галузі на засадах ринкової економіки.
2. Психологічні компоненти процесу управління в системі охорони здоров'я та медичної допомоги населенню.
3. Психологічні компоненти розробки і прийняття управлінських рішень у процесі управління системою охорони здоров'я та надання медичної допомоги.
4. Методи колективного вироблення управлінських рішень у медицині.
5. Психологічні особливості організаційної функції менеджера медицини.
6. Психологічні особливості регулюючої діяльності менеджера медицини.
7. Психологічні компоненти контролюючої функції менеджера медицини.
8. Менеджер медицини як керівник і лідер.
9. Психограма менеджера (керівника) у системі охорони здоров'я.
10. Імідж керівника закладу охорони здоров'я.
11. Статевовікові особливості керівників медичних закладів у сучасних умовах.
12. Соціально-психологічні функції управління персоналом медичного закладу.

13. Значення особистого прикладу керівника системи охорони здоров'я у функції управління персоналом медичного закладу.
14. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах закладів охорони здоров'я.
15. Шляхи досягнення і вдосконалення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичної галузі.
16. Психологічні компоненти сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичних працівників.
17. Стиль керівництва менеджерів у галузі охорони здоров'я та шляхи його оптимізації.
18. Фактори формування стилю керівництва в галузі охорони здоров'я.
19. Психологія управлінського спілкування менеджера медицини.
20. Використання соціально-психологічних механізмів впливу у процесі управлінського спілкування в системі охорони здоров'я.
21. Культура управлінського спілкування, її особливості залежно від ієрархічного рівня управління в закладах охорони здоров'я.
22. Конфлікт і конфліктна ситуація в колективах закладів медичної галузі.
23. Структура і динаміка конфлікту, класифікація конфліктів. Причини конфліктів, типові для закладів медицини різних форм власності в сучасних умовах.
24. Функції конфлікту як позитивного фактора розвитку колективу медичних працівників.
25. Можливості управління конфліктами в медичному закладі, його етапи.
26. Роль особистих якостей керівника в галузі охорони здоров'я в попередженні й розв'язанні конфліктів.
27. Специфіка управління як процесу в системі охорони здоров'я в умовах розбудови економіки на ринкових засадах.
28. Особливості впливу керівника охорони здоров'я та медичної допомоги на підлеглих, партнерів та інших людей залежно від типу власності медичних закладів.

29. Менеджер медицини як керівник, який знається на особливостях людської психології, здатний до мотивації підлеглих.
30. Поняття “лідер” і “менеджер” у медицині. “Господарчий тип” керівника і сучасна модель менеджера в системі охорони здоров’я.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття про менеджмент у медицині. Психологічна суть процесу управління в системі охорони здоров’я.
2. Психологічні компоненти управління як процесу: загальна характеристика.
3. Діагностичний компонент у роботі менеджера медицини.
4. Зміст прогностичної діяльності менеджера медицини.
5. Проектувальний компонент управлінської діяльності менеджера в системі охорони здоров’я.
6. Координаційно-регулюючий компонент функції управління: завдання і структура.
7. Комунікативний компонент у структурі менеджменту охорони здоров’я.
8. Мотиваційний компонент і його роль у забезпеченні ефективності управління в галузі охорони здоров’я і медичної допомоги населенню.
9. Психологічні особливості процесу контролю: порівняльно-оцінний компонент в управлінні колективом.
10. Сутність гностичного компонента управління: компетентність менеджера персоналу.
11. Психологічні особливості розробки та прийняття управлінських рішень у медичній практиці.
12. Психологічні методи розробки управлінських рішень у медицині: структура, ефективність (“брейн-стормінг”, “синектика”, дискусія тощо).
13. Об’єктивні і суб’єктивні фактори, які впливають на розробку і прийняття управлінських рішень у галузі охорони здоров’я.
14. Структура організаторської діяльності менеджера медицини.
15. Психологічні аспекти делегування повноважень у процесі організації виконання управлінського рішення. Лінійні й

- штабні повноваження в закладах різного типу власності галузі охорони здоров'я.
16. Контроль як функція управління в медицині, типи реагування особистості підлеглих на контроль.
 17. Психологічні умови підвищення ефективності контролю в управлінні персоналом медичних закладів.
 18. Психологічні вимоги до особистості менеджера медицини. Менеджер як керівник і лідер трудового колективу медичного закладу.
 19. Соціально-психологічні функції управління колективом медичного закладу.
 20. Соціально-психологічний клімат у колективі медичного закладу, його структура.
 21. Показники соціально-психологічного клімату закладу охорони здоров'я.
 22. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату у трудовому колективі медичних працівників.
 23. Шляхи формування сприятливого соціально-психологічного клімату в закладах охорони здоров'я і медичної допомоги населенню.
 24. Психологічна сутність поняття "стиль керівництва".
 25. Характеристика факторів формування стилю керівництва в медичній галузі.
 26. Класифікація стилів у менеджменті медицини: переваги і недоліки кожного стилю.
 27. Шляхи оптимізації стилю керівництва в галузі охорони здоров'я.
 28. Управлінське спілкування: загальні поняття.
 29. Умови досягнення успіху в управлінському спілкуванні менеджера медицини.
 30. Психологічні прийоми формування атракції: аналіз психологічних механізмів і доцільності застосування в менеджменті персоналу медичних закладів.
 31. Психологічні особливості формування розпорядження керівника медичного закладу.
 32. Поняття конфлікту і конфліктної ситуації в менеджменті медицини.

33. Структура конфлікту в колективах медичних працівників.
34. Функції конфлікту в колективах медичних працівників.
35. Класифікація конфліктів.
36. Причини конфліктів у трудових колективах медичної галузі.
37. Шляхи діагностування, попередження і розв'язання конфліктів у трудових колективах медичної галузі.
38. Культура управлінського спілкування в медичній галузі.
39. Функції управління менеджера медицини.
40. Шляхи підвищення мотивації до праці в галузі охорони здоров'я: психологічний аспект.
41. Психологічні умови вдосконалення управлінського спілкування в галузі охорони здоров'я.
42. Атракція і психологічні прийоми її формулювання.
43. Психолого-етичні вимоги до здійснення управлінського спілкування.
44. Основні напрями згуртування колективу медичного закладу.
45. Психологічні вимоги до управлінських рішень керівника галузі охорони здоров'я.
46. Управлінське рішення як вольовий акт.
47. Чинники, які впливають на розробку і прийняття управлінських рішень.
48. Основні етапи процесу організації виконання управлінського рішення.
49. Лінійні й штабні повноваження в управлінській практиці керівника охорони здоров'я.
50. Психологічні бар'єри делегування повноважень у роботі менеджера медицини.
51. Психологічні вимоги до менеджера медицини, який контролює діяльність працівників.
52. Вплив контролюючої діяльності на керівника охорони здоров'я.
53. Професіограма і психограма менеджера медицини.
54. Психологічні вимоги до інтелектуальних якостей менеджера медицини.
55. Проблема лідерства в соціальній психології.
56. Характеристика психологічних якостей менеджера медицини як організатора.

57. Психофізичні вимоги до менеджера медицини.
58. Типи лідерів у галузі охорони здоров'я та медичної допомоги населенню.
59. Характеристика професійно важливих якостей менеджера медицини.
60. Вимоги до емоційно-вольової сфери особистості менеджера медицини.
61. Соціально-психологічні якості менеджера медичної галузі.
62. Гендерні особливості менеджерів у медицині.
63. Об'єктивна необхідність спеціальної професійної підготовки менеджерів медицини.
64. Соціально-психологічні методи в роботі менеджера медицини.
65. Соціально-психологічні механізми впливу на людей в діяльності менеджера медицини.
66. Структура соціально-психологічного клімату колективу медичного закладу.
67. Ознаки сприятливого соціально-психологічного клімату колективу медичного закладу.
68. Авторитарний стиль керівництва: характеристика, позитивні ознаки, недоліки.
69. Демократичний стиль керівництва: характеристика, позитивні ознаки, недоліки.
70. Ліберальний стиль керівництва: характеристика, позитивні ознаки, недоліки.
71. Параметри визначення стилю керівництва в роботі менеджера медицини.
72. Об'єктивні чинники формування стилю керівництва.
73. Суб'єктивні чинники формування стилю керівництва.
74. Можливості застосування кожного стилю в діяльності менеджера.
75. Соціально-психологічні методи в діяльності менеджера з попередження конфліктів у медичних закладах.
76. Можливості та етапи управління конфліктом з боку менеджера медицини.

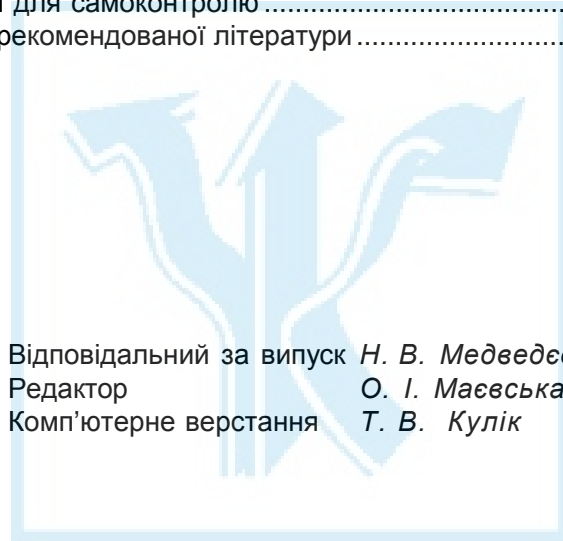
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреева Г. М. Социальная психология. — М., 1980.
2. Журавель В. И. Основы менеджмента в системе здравоохранения. — К., 1994.
3. Керівник і підлеглі, або службово-посадові взаємини / В. І. Журавель та ін. — Ужгород, 1997.
4. Криштопа Б. П. Медична допомога і ринок: проблеми менеджменту. — К., 1996.
5. Криштопа Б. П., Андреева И. М. Менеджер в здравоохранении. — К., 1995.
6. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія. — К., 2001.
7. Парыгин Б. Д. Социально-психологический климат коллектива. — М., 1991.
8. Психология управления. Лекции: Учеб. пособие. — М., 2001.
9. Свенцицкий А. Л. Социальная психология управления. — Л., 1986.
10. Социология и психология управления / Ю. Н. Аксененко и др. — М.: Феникс, 2001.
11. Таєрический журнал психиатрии. — 1999. — № 4.
12. Шакуров Р. Х. Социально-психологические основы управления: руководитель и педагогический коллектив. — М., 1992.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Психологія менеджменту в медицині”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Психологія менеджменту в медицині”	4
Теми контрольних робіт	9
Питання для самоконтролю	11
Список рекомендованої літератури	15

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-2017

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП